

Brüsszel, 2018.12.19.
COM(2018) 816 final

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

**A 2014–2020 közötti európai strukturális és beruházási alapok
2018. évi összefoglaló jelentés
a 2014–2017 közötti végrehajtásra vonatkozóan a program éves végrehajtási
jelentéseiről**

**A 2014–2020 közötti európai strukturális és beruházási alapok
2018. évi összefoglaló jelentés
a 2014–2017 közötti végrehajtásra vonatkozóan a program éves végrehajtási
jelentéseiről**

1. BEVEZETÉS

Az európai strukturális és beruházási alapok (a továbbiakban: esb-alapok) célja a tartós társadalmi-gazdasági konvergencia, az ellenálló képesség és a területi kohézió támogatása. Az esb-alapok a Juncker vezette Bizottság politikai prioritásainak megfelelő beruházásokat igénylő legfontosabb területeknek nyújtott uniós támogatás legnagyobb forrásai. A munkahelyteremtés és növekedés, valamint a digitális egységes piacba és az energiaunióba való beruházások támogatásával, továbbá az egységes piac és a gazdasági kormányzás megerősítésével ezek a beruházások reagálnak a reálgazdaság igényeire, és támogatják az európai szemeszter folyamata során azonosított strukturális változásokat és reformokat.

Ez a jelentés a program 2018 közepén beérkezett éves jelentései alapján több mint 530 megosztott irányítású (nemzeti és regionális) program végrehajtásának harmadik éves áttekintését tartalmazza¹. Összefoglalja a 2014–2017 közötti végrehajtás vonatkozásában a teljesítménnyel kapcsolatban elérhető információkat².

A 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret időközi felülvizsgálatát és a GDP 2017. évi technikai kiigazítását követően az esb-alapok költségvetésében az EU részaránya 6 milliárd EUR nagyságú összeggel 460 milliárd EUR nagyságú összegre nőtt. A nemzeti társfinanszírozás is hasonlóan növekedett, így a teljes tervezett beruházás értéke 9 milliárd EUR nagyságú összeggel összesen 647 milliárd EUR nagyságú összegre nőtt.

2017 végére Európa-szerte több mint 1,7 millió projekt került kiválasztásra, és a kapcsolódó beruházások értéke elérte a 338 milliárd EUR nagyságú összeget, ami a teljes tervezett összeg 53 %-a. Egyedül a 2017-ben kiválasztott projektek értéke 158 milliárd EUR volt, ami eddig a legnagyobb éves növekedésnek felel meg. Ez egyértelműen jelzi, hogy a tagállamok konkrét projektekre váltják a beruházási terveket, hogy fenntartható gazdasági és társadalmi előnyöket biztosítsanak.

Sok, uniós prioritásként megcélzott tematikus területen jól haladnak a beruházások. Például a kkv-ket érintő összes tervezett beruházás 55 %-a került elkülönítésre projektek céljára. A beruházások kiválasztása néhány téma esetében továbbra is alacsonyabb az átlagnál, de a kiválasztási arányok közötti különbségek csökkentek. Például 2017 végére javult az éghajlatváltozás elleni intézkedések és a digitális gazdaságba való beruházások kiválasztási aránya. A kohéziós politikai programok friss jelentései folyamatos jó előrehaladásról tanúskodnak a projektkiválasztás terén 2018. szeptember 30-ig, és sor került a források 67 %-ának elkülönítésére a projektek céljára. Ez kilenc hónap alatt 66 milliárd EUR nagyságú növekedés, így a beruházások összege meghaladta a 400 milliárd EUR nagyságú összeget.

2017 végére a kiválasztott projektek összkiadása megközelítette a 96 milliárd EUR nagyságú összeget, így 12 hónap alatt felgyorsultak és több mint kétszeresére nőttek a kiadások. 2017 végéig az adott időszakra rendelkezésre álló összes forrás 16 %-a került kifizetésre a tagállamoknak az uniós költségvetésből. (2018 októberének végére ez elérte a 23 %-ot.) A

¹ A közös rendelkezések megállapításáról szóló 1303/2013/EU rendelet 53. cikkében meghatározottak szerint.

² Ez a jelentés kiegészíti az esb-alapok költségvetésének végrehajtásáról szóló jelentést:
http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2018/AnalysisBudgImplem_ESIF_2017_EN.pdf

vidékfejlesztési programok végrehajtása jó irányba halad. 2018 őszére az EMVA által támogatott kedvezményezettek több mint 33,8 milliárd EUR összegű támogatásban részesültek, ami a programozási időszakban rendelkezésre álló teljes pénzügyi keretösszeg közel 33 %-ának felel meg.

A teljesítményre vonatkozóan 2017 végéig jelentett adatok az alábbiakról tanúskodnak:

- 1 millió vállalkozás részesült támogatásban a termelékenység és a növekedés fokozása vagy munkahelyteremtés érdekében;
- 15,3 millió ember részesült támogatásban a munkahelykeresés, képzés vagy oktatás terén vagy volt a társadalmi befogadásra irányuló intézkedések kedvezményezettje;
- a teljes mezőgazdasági terület 15 %-át érintik az éghajlattal és a környezettel kapcsolatos fellépések a biológiai sokféleség, valamint a talaj- és vízgazdálkodás javítása érdekében.

A 2. szakasz áttekintést nyújt a végrehajtás terén 2017 végéig elért haladásról. A 3. szakasz részletesebben, a legfontosabb tematikus területeket sorra véve ismerteti a haladást. A 4. szakasz a tagállamok által eddig végzett értékelések szintézisét ismerteti.

2. A VÉGREHAJTÁS TERÉN ELÉRT HALADÁS ÁTTEKINTÉSE

Ezzel a jelentéssel egyidejűleg az **esb-alapok nyílt adatplatformja**³ a projektkiválasztás pénzügyi volumenének, valamint a programok által a 2018. évi éves jelentésekben jelentett közös mutatókra vonatkozó előrejelzések és eredmények bemutatása érdekében **frissítésre került**. Az adatok tagállamonkénti, programonkénti, tematikus és esb-alapok szerinti bontásban érhetők el. A platform a legutóbb jelentett értékeket mutatja, amelyek eltérhetnek az e dokumentum véglegesítésekor elérhető adatoktól.

2.1. A pénzügyi haladás áttekintése

2017 során az esb-alapok keretében **tervezett összes beruházás** vonatkozásában számos, nettó növekedést eredményező változásra került sor. A 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves keret időközi felülvizsgálatának eredményeként nőtték az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés (a továbbiakban: IFK) céljára elkülönített összegek (lásd a 2. háttérmagyarázatot). A kohéziós politika értelmében megvalósuló pénzügyi elosztás újraszámolása alapján elvégzett technikai kiigazítás az ERFA és az ESZA költségvetésének nettó növekedéséhez vezetett. Az EMVA keretében nemzeti szinten a közös agrárpolitika (a továbbiakban: KAP) első pillérétől további transzferekre került sor a vidékfejlesztési programok céljára.

A tagállamok a 2018. évi éves jelentésükben arról számoltak be, hogy nőtt a **kiválasztott projektekre elkülönített források összege**. A támogatásra kiválasztott projektek összértéke **338 milliárd EUR volt, ami a 2014–2020 közötti időszakra tervezett teljes beruházási összeg 53 %-a**. A kiválasztott projekteknek nyújtott uniós hozzájárulás összege a becslések szerint 240 milliárd EUR. A projektkiválasztás átlagos aránya hasonló az utolsó programozási időszak ugyanezen időszakában megfigyelhető arányhoz.

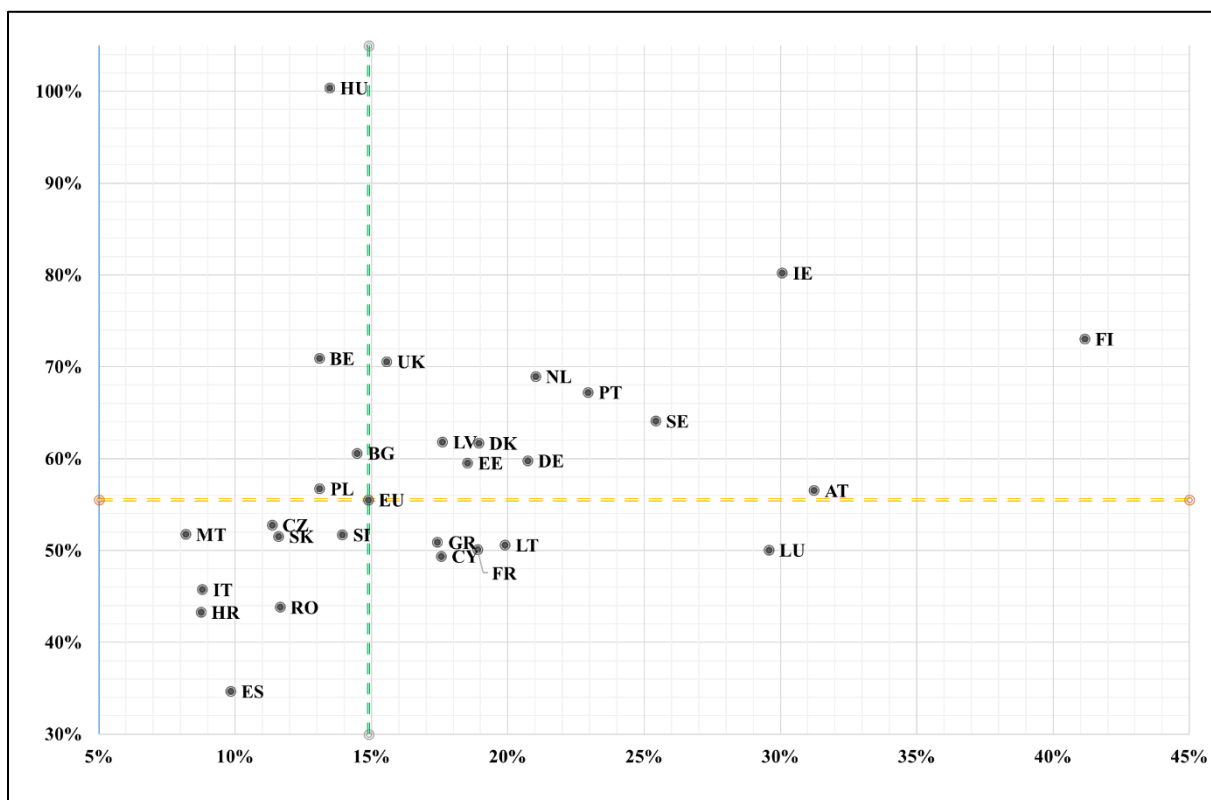
Az 1.1. és 1.2. melléklet alaponkénti bontásban bemutatja a projektkiválasztás mértékét 2017 végén, illetve 2018 őszén. A 2.1. és 2.2. melléklet tagállamok szerinti bontásban mutatja be

³ Az esb-alapok nyílt adatplatformja: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>

ugyanezeket a pénzügyi adatokat. (A 2017 vége óta eltelt kilenc hónapban a kohéziós politika keretében a kiválasztott projektek pénzügyi összértéke 2018 őszére 66 milliárd EUR nagyságú összeggel nőtt, és jelenleg eléri a tervezett beruházás 67 %-át.)

E két időszakot az elmúlt évekkal összehasonlítva egyértelművé válik, hogy a végrehajtási tendenciák dinamikusak. 2018 őszére a különböző tematikus célkitűzések terén összességében egyenletesebb volt a projekt kiválasztási arány. Ugyanakkor a néhány téma és tagállam esetében a kiválasztási arányokban megfigyelhető korábbi késedelmek továbbra is tükröződnek az átlagtól elmaradó kiadásokban. A lenti grafikon az esb-alapok átlagához képest a tagállamok kiválasztási és kiadási arányának nagyfokú változatosságáról tanúskodik 2017 végén.

Grafikon: Esb-alapok: a tagállamok 2017. évi kiválasztási és kiadási arányainak szórásdiagramja

Forrás: Az esb-alapok nyílt adatplatformja, Európai Bizottság

Megjegyzések: Függőleges tengely: kiválasztási arány (%); Vízszintes tengely: kiadási arány (%)

Ez a grafikon azt mutatja, hogy a magas kiválasztási arány nem automatikusan jelent azonnali kiadásokat. A kiadások lassabban materializálódnak a még megtervezendő vagy beszerzés alatt álló projektek esetében, ahol a projektek nagy többsége többéves jellegű, vagy a projektek más módon kiforrotlanok.

Az **uniós költségvetésből** a tagállamoknak juttatott kifizetések vonatkozásában 2017 végéig összesen 75 milliárd EUR kifizetésére került sor (ami a tervezett teljes összeg 16 %-a, beleértve a bejelentett kiadások előfinanszírozását és időközi kifizetéseit). A 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó szabályozó rendelkezések (például az $n + 3$ szabály, az előfinanszírozás mértéke) korlátozottan ösztönözték a tagállamokat a végrehajtás gyors megkezdésére. Az összességében alacsony végrehajtási arány ellenére 2017-ben az $n + 3$. évi

visszavonás csak néhány, 2014-ben elfogadott programot érintett. Összesen csak 30 millió EUR nagyságú összeg visszavonására került sor a kohéziós politikai programok vonatkozásában. A visszavonási szabálynak azonban pénzügyi fegyelemre kellene ösztönöznie 2018-ban. Az esb-alapok által támogatott, 2015-ben elfogadott programok nagy részénél határozottan fel kell gyorsítani a kiadások bejelentését.

2.2. A program célkitűzéseinek teljesítésével kapcsolatos haladás

A 2018. évi éves jelentések tájékoztatnak a programok céljainak és célkitűzéseinek teljesítésével kapcsolatos haladásról. 2017 végére a tagállamok és régiók körülbelül 1,7 millió projektet választottak ki a nagy infrastrukturális beruházásoktól kezdve a mezőgazdasági üzemek támogatásáig.

Alap	A 2017 végéig kiválasztott kumulatív projektek
ERFA	160 000
EMVA ⁴	1 000 000
ESZA/IFK	505 000
Kohéziós Alap	8 600
ETHA	18 500
Összesen	1 692 100

A közös mutatók vonatkozásában 2017 végéig az említett projektek által a teljesítményre vonatkozóan jelentett kiemelt adatok az alábbiak:

- 1 millió vállalkozás számára lesznek hasznosak a kiválasztott projektek (ez a kitűzött cél 50 %-a), és 450 000 vállalkozás már részesült támogatásban⁵;
- 15 millió résztvevő számára voltak hasznosak az ESZA és az IFK által támogatott projektek;
- 1 millió projekt részesült eddig támogatásban a mezőgazdasági ágazat és a vidéki vállalkozások fokozott versenyképességének elősegítésére, valamint a vidéki térségekben a munkahelyteremtésre és a munkahelyek megőrzésére;
- 26 millió hektár mezőgazdasági terület, vagyis a mezőgazdasági hasznosítású területek 15 %-a került kiválasztásra területgazdálkodási támogatásra a biológiai sokféleség jobb megőrzése érdekében;
- a vidéki népesség 56 %-át (163 millió ember) célozza meg a több mint 2 700 kiválasztott LEADER helyi akciócsoport az EMVA keretében;
- a kiválasztott 368 helyi halászati akciócsoport 70 %-a működik.

A 2014–2020 közötti programok a beavatkozás észszerűségére és az alapspecifikus közös mutatók szélesebb körű felhasználására összpontosítanak, ami a teljesítményről szóló megbízhatóbb és egységesebb jelentéshez vezet. A 2018. évi programjelentések a legtöbb esetben sokkal több információval szolgálnak a teljesítményről – a közös mutatók vonatkozásában –, mint a korábbi években. Általában véve a jelentésekben szereplő értékek a kiválasztott projektekhez kapcsolódó indikátorcélok és értékek közötti lehetséges kapcsolatról tanúskodik. Ahol jelentéstételi következtetések figyelhetők meg, a programokkal megtörténik a tisztázásuk. Az éves jelentések minőség-ellenőrzése bizonyos jelentéstételi

⁴ Ez az adat csak a beruházási típusú projektekre utal. Az EMVA által támogatott nem beruházási típusú projektek esetében ez a szám 2 664 000.

⁵ Valamennyi esb-alap megcélozza a vállalkozások támogatását. A kiválasztott projektek 598 000 vállalkozást fognak támogatni (vagy támogattak) az ERFA keretében, 162 400 mikro-, kis- és középvállalkozást az ESZA keretében, és 248 600 vidéki vállalkozást az EMVA keretében (106 600 fiatal gazdálkodó részesült támogatásban, és 142 000 mezőgazdasági üzemből került sor fizikai eszközökbe való beruházásokra).

hibák kijavításához vezetett. A Bizottság arra számít, hogy a fennmaradó hiányosságok a programok hatékonyabb jelentéstétele és/vagy a célok fokozása révén megszüntethetők.

A teljesítménnyel kapcsolatban a Bizottságnak jelentett adatok megbízhatósága alapvető az eredményességi tartalék 2019. évi elkülönítése szempontjából. A Bizottság és a nemzeti ellenőrző hatóságok 2017-ben már megkezdték a fennálló rendszerek és az eddig jelentett adatok vizsgálatát. A célzott rendszerellenőrzések a teljesítményre vonatkozó adatoknak a programhatóságok általi kezelésére és jelentésére összpontosítottak. A Bizottság által eddig elvégzett ellenőrzések nagy többsége összességében pozitívan értékelte a vizsgált rendszerek megbízhatóságát, kivéve néhány program esetében, ahol súlyos rendszerbeli hiányosságok vagy az adatokat érintő súlyos pontatlanságok kerültek feltárára. A Bizottság ellenőrzési eredményeit ki fogja egészíteni a nemzeti ellenőrző hatóságok munkája, amelyről a 2019 februári éves ellenőrzési jelentések fognak majd beszámolni.

3. A VÉGREHAJTÁS ÁTTEKINTÉSE A LEGFONTOSABB TÉMÁK SZERINT

Ez a jelentés áttekintést ad az esb-alapok által támogatott több mint 530 program végrehajtása terén a kiválasztott projektek pénzügyi volumene, illetve a szerződéskötések, valamint a közös teljesítések és eredmények teljesítése tekintetében 2014–2017 között elért haladásról. Ezek az adatok a 2018. évi éves programjelentésekből származnak.

A mellékletek az esb-alapok tekintetében áttekintését nyújtanak a projektkiválasztás pénzügyi volumenéről és arányáról tematikus célkitűzések és tagállamok szerint 2017 vége és 2018 ősze vonatkozásában. A mutatókkal kapcsolatban ez a jelentés szintetizálja az egyes alapok esetében a közös mutatóknak megfelelő eredményeket és a kiválasztott projektek várt hozzájárulását. A mellékletek emellett példákat tartalmaznak a már támogatott projektekre.

3.1. Kutatás és innováció, infokommunikációs technológiák, valamint a kis- és középvállalkozások versenyképessége

A tervek szerint összesen körülbelül 184 milliárd EUR nagyságú beruházásra fog sor kerülni ezen a területen, főként az ERFA és az EMVA támogatásával. 2017 végéig az említett összeg körülbelül 51 %-ának (több mint 97 milliárd EUR⁶) megfelelő értékű projektek kiválasztására került sor, és a becslések szerint ezekhez a projektekhez kapcsolódik a jelentett kiadások 13 %-a, vagyis 24 milliárd EUR.

3.1.1. Kutatás és innováció⁷

Az egyedi **kutatási és innovációs projektek** céljára az ERFA és EMVA keretében elkülönített 34 milliárd EUR a 2014–2020 közötti időszakra tervezett teljes összeg 51 %-át teszi ki. A jelentett kiadások csak a teljes összeg 8 %-ának feleltek meg.

2017 végére az előrejelzések szerint 43 500 vállalkozás részesül a kiválasztott, a kutatási intézményekkel való együttműködést előmozdító ERFA-programok előnyeiből (ez a cél 69 %-a), és 7 000 együttműködési fellépés már lezárult. A fejlesztett kutatási és technológiafejlesztési infrastruktúrába történő beruházások az előrejelzések szerint 71 500 kutató számára lesznek hasznosak (ez a cél 55 %-a), és ebből 15 000 kutató már rendelkezik ilyen hozzáféréssel. Az új termékek (beleértve a szolgáltatásokat) támogatásának ellenőrzése

⁶ A „több tématerületet felölelő célkitűzések” alá tartozó kiválasztási volumen egy része e területhez tartozik, lásd az 1.1. mellékletet.

⁷ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes>

szintén fontos haladásról tanúskodik, és a kiválasztott műveletek 35 450 (a cél 55 %-a) vállalat számára innovatív termék létrehozását céloztak meg, és ezek közül 3 700 termék már létrejött.

Az EMVA által a kiválasztott projektek számára biztosított támogatás 2017 végén elérte a 8 milliárd EUR nagyságú összeget. A kutatás és innováció terén a mezőgazdasági európai innovációs partnerség egyre hatékonyabb eszközzé válik az innováció számára, és 3 097 gyakorlati innovációs projektben közelebb hozza egymáshoz a gazdálkodókat, a kutatókat, a tanácsadókat és a vállalkozásokat. Ezek a projektek fontos lehetőséget rejtenek magukban arra, hogy innovatív megoldásokat hozzanak létre a gazdálkodás intelligensebbé, hatékonyabbá és fenntarthatóbbá tétele érdekében. Az ilyen projektek eredményei megosztásra kerülnek az EIP-AGRI platformján, és sok új ötletet és inspirációt nyújtanak a gazdálkodók számára. 2017 végére 667 interaktív innovációs projekt indult (ez a célkitűzés 21 %-a).

- *A Cseh Köztársaságban a SUSEN fenntartható energiaprojekt második fázisa finanszírozta a technológiai eszközök telepítését egy fenntartható energiával foglalkozó kutatási és fejlesztési központban az ERFA támogatásával. A központban folytatott munka elsősorban az ionizáló sugárzás és a nukleáris energia használatára összpontosít. A központ 128 munkahelyet kínál, és évente körülbelül 55 hallgató és diplomás is részt vesz a tevékenységeiben.*
- *Az Osztrák Mezőgazdasági Kamara részét képező Ländliches Fortbildungsinstitut (LFI) által szervezett digitális tanfolyamokon 10 000 gazdálkodó vett részt. Az online tanfolyamok számtalan órát spóroltak meg azzal, hogy nem kellett elutazni valamely oktatási központba, és így elkerülhetők voltak a kapcsolódó környezeti károk is. Az EMVA társfinanszírozása 196 000 EUR nagyságú összeget biztosít a projekt teljes költségéből (245 000 EUR).*

3.1.2. Digitális gazdaság

A becslések szerint 2017 végén 9,8 millió EUR nagyságú összeg került elkülönítésre a **digitális gazdasághoz kapcsolódó témákra** (a teljes tervezett összeg 48 %-a). A projektek kiválasztása 2017-ben jelentősen fejlődött. A kiadás (a teljes tervezett kiadás 5 %-a) továbbra is elmarad az uniós átlagtól, ami a végrehajtás lassú kezdetével függ össze ennek a témának a vonatkozásában.

A széles sávú hozzáférést javító, ERFA által támogatott projektek kiválasztása jelentős haladást ért el, és várhatóan 4,3 millió háztartás számára lesz hasznos (ez a célkitűzés 30 %-a), bár jelenleg a végrehajtott projektek révén csak 227 000 háztartás rendelkezik hozzáféréssel. A késői kiválasztás és a hosszú végrehajtási időszakok miatt a cél elérésének valószínűsége csak később állapítható meg. Az információtechnológia alkalmazásának és az e-kereskedelemben való használatának fejlesztése tekintetében a kiválasztott projektek már 16 000 vállalkozást megcéloztak (ez a cél 19 %-a).

Az EMVA keretében biztosított támogatás célja az ikt-szolgáltatásokhoz és -infrastruktúrához való hozzáférés javítása 18 millió vidéki polgár számára. Erre 4 400 beruházási projekt keretében kerül sor. A vidéki területeken az ikt-szolgáltatások javítására elkülönített pénzeszközöknek eddig 36 %-a került kiosztásra projektek céljából, és 1 255 000 vidéki lakos (a cél 7 %-a) részesül már a továbbfejlesztett szolgáltatásokból.

- *A RO-NET projekt széles sávú hozzáférést biztosít 783 olyan romániai településen a 2 268 településből, amely „fehér területnek”, vagyis olyan területnek számít, ahol nem biztosított a hálózati hozzáférés. A projekt körülbelül 400 000 ember, 8 500 vállalkozás és 2 800 közintézmény számára fogja biztosítani a széles sávú hozzáférést. A projekt teljes beruházási költsége 67 millió EUR, 46 millió EUR összegű ERFA-támogatással.*

- *Az EMVA támogatta a szociális és egészségügyi szakemberek hálózatát Dél-Karéliában (Finnország), hogy olyan információs rendszert hozzanak létre, amely kezeli az otthoni kockázatokat a vidéki területeken. A szociális és digitális elemek ötvözése sikeressé tette a projektet. A teljes költségvetésből (290 000 EUR) az EMVA 122 000 EUR nagyságú összeget biztosított.*

3.1.3. A kkv-k versenyképességének növelése

A **kkv-k versenyképessége** kiemelt területnek számít az ERFA, az EMVA és az ETHA programjaiban. 2017 végéig konkrét projektek körülbelül 53 milliárd EUR összegű uniós támogatásban részesültek (ez a teljes tervezett összeg 55 %-a). Több mint 17 milliárd EUR összegű kiadással, ami a teljes tervezett összeg 18 %-a, a beruházások megvalósítása terén elért haladás átlagon felüli.

Az ERFA a kkv-k konkrét igényeire irányuló intézkedések széles körét támogatja. A kulcsfontosságú célkitűzések közé tartozik a munkahelyteremtés, az induló innovatív vállalkozások támogatása, a termelékenység növekedése, a nemzetközivé válás és a nagyobb arányú kereskedelem támogatása, valamint a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés. A már biztosított finanszírozás az alábbiakat fogja támogatni:

- 427 000 kis- és középvállalkozás (a cél 52 %-a); 127 000 kis- és középvállalkozás már részesült támogatásban;
- 280 000 munkahely, amely várhatóan közvetlenül a megcélzott vállalkozásoknál jön létre (a cél 67 %-a); 42 000 munkahely már létrejött;
- induló innovatív vállalkozások létrehozása: a kiválasztott projektek 74 000 induló innovatív vállalkozást céloztak meg (a cél 46 %-a); 19 400 induló innovatív vállalkozás már részesült támogatásban.

Az EMVA támogatja azokat a megoldásokat, amelyek ösztönzik a vállalkozói készséget és a foglalkoztatást a gazdaságokban és a vidéki vállalkozásokban, illetve javítják a gazdasági életképességüket és az ellenálló képességüket. 2017 végéig

- több mint 112 000 mezőgazdasági üzem részesült beruházási támogatásban az átszervezés és a modernizáció elősegítésére, valamint a termelékenység javítására (a cél 25 %-a), és az induló innovatív vállalkozások és a vidéki térségekben a nem mezőgazdasági tevékenységekbe történő beruházások támogatására elkülönített költségvetés több mint 49 %-a került lekötésre;
- 51 000 olyan fiatal gazdálkodó részesült indulási támogatásban, aki új lendületet hoz, és megvan benne a lehetőség a technológia előnyeinek maradéktalan kiaknázására a megnövekedett termelékenység és fenntarthatóság tekintetében;
- 125 200 mezőgazdasági üzem részesült támogatásban kockázatkezelési eszközök formájában, hogy csökkentsék a gazdálkodók versenyképességét potenciálisan rontó jövőbeli bizonytalanságokat;
- 57 200 mezőgazdasági üzem kapott segítséget a minőségi programokban való részvételhez.

Az ETHA keretében a 2017 végéig kiválasztott projektek 62 %-a összpontosít a kkv-k fejlesztésére.

- *Horvátország létfontosságú hozzáférést kínál a helyi kkv-k számára a finanszírozási eszközökhöz az ERFA által támogatott pénzügyi eszközökkel. A 280 millió EUR összegű uniós támogatás és az ugyanilyen összegű*

állami és magánhozzájárulás várhatóan a vállalkozások 1 milliárd EUR összegű beruházásaihoz vezet. Több mint 1 200 kkv már körülbelül 150 millió EUR összegű támogatásban részesült.

- Észtországban egy fiatal gazdálkodó az EMVA támogatásával felújított egy tehénistállót, ahol új takarmányozási rendszert hozott létre, és bővítette a fejőházat, továbbá hatékonyabb trágyakezelő rendszert épített ki a megnövekedett termelési igények kiszolgálása érdekében. A beruházás eredményeként a mezőgazdasági üzem nyeresége már megkétszereződött, és az állatjólét és a munkakörülmények is jelentősen javultak. A teljes költségvetésből (600 000 EUR) az EMVA 184 000 EUR nagyságú összeget biztosított.
- Hollandiában az ETHA támogatta az ország első, nagy rombuszhalakkal foglalkozó akvakultúráját, amelynek sikerült a saját tenyésztésében részben kereskedelmi mértékben nagy rombuszhalat keltetnie. A következő lépés az evezőlábú rákok, a kerekeshégek és az algák tenyésztése, hogy a helyszínen biztosítsák a halak táplálékát a legmagasabb minőségben és a legnagyobb nyereségességgel egy fenntartható és nyomon követhető termelési ciklust követve.

3.2. Karbonszegény gazdaság, éghajlatváltozás, környezet, közlekedési és energetikai hálózatok

Az esb-alapok több mint 264 milliárd EUR nagyságú összeget ruháznak be a fenntartható fejlesztéssel kapcsolatos területeken. 2017 végén több mint 142 milliárd EUR már elkülönítésre került konkrét projektek céljára, és ez az ERFA, a Kohéziós Alap, az EMVA és az ETHA keretében biztosított támogatás körülbelül 54 %-át jelenti⁸. A jelentések szerint a kiadások becsült összege 50 milliárd EUR, ami átlagosan az összes kiadás 19 %-a, és nagy eltérések vannak az egyes tematikus célkitűzésekre fordított kiadások tekintetében.

⁸ Az ESZA hozzájárul a fenntartható fejlesztési célkitűzésekhez (azaz a zöld készségekhez), különösen a 8. és 10. tematikus célkitűzés szerinti másodlagos támogatási célkitűzéseken keresztül.

1. háttérmagyarázat: Az éghajlatváltozás elleni fellépés általános érvényesítése az esb-alapokban

2014–2020 között a tervek szerint az esb-alapok 25 %-a kerül kiadásra az éghajlatváltozás elleni fellépést célul kitűző projektekre. Ez jelentősen hozzájárul ahhoz a célkitűzéshez, hogy az uniós költségvetés legalább 20 %-ban támogassa ezeket a célkitűzéseket. Konkrét módszertan vonatkozásban az éghajlatváltozás elleni fellépésre fordított támogatás kiszámítására az egyes alapok esetében⁹. A módszertanok 0 %, 40 % vagy 100 % súlyozást megállapítva határozzák meg az éghajlatváltozás elleni fellépéshez hozzájáruló támogatás konkrét kategóriáit. Eltérő mértékben valamennyi esb-alap pozitívan hozzájárul az éghajlatváltozás elleni fellépéshez, és abszolút értékben az ERFA és az EMVA biztosítja a legnagyobb hozzájárulást.

Az éghajlatváltozással foglalkozó projektek céljára programozott és elkülönített összegeket a 3. melléklet ismerteti részletesen. Az éghajlatváltozás elleni fellépéssel kapcsolatos célkitűzésekre elkülönített összegek 2017 során a program végrehajtásának felgyorsulásával jelentős mértékben nőttek. Az ERFA és a Kohéziós Alap keretében az elmúlt évben megkétszereződtek ezek az összegek, ugyanakkor a projektek céljára elkülönített teljes összegekhez viszonyított arányuk továbbra is valamivel elmarad a tervezett aránytól. Az ESZA felülteljesít az éghajlatváltozás elleni fellépéssel kapcsolatos célkitűzések esetében tervezett felosztás vonatkozásában.

3.2.1. Karbonszegény gazdaság

A karbonszegény gazdasággal kapcsolatos prioritások vonatkozásában 28 milliárd EUR került elkülönítésre (a tervezett beruházás 45 %-a), 4,6 milliárd EUR összegű kiadással (7 %). A kiválasztási arány javult, és jelenleg megközelíti az átlagot, az alacsony összegű kiadások jelzik a projektek kezdeti lassú jóváhagyását és a beruházási tevékenység bővítésével járó kihívásokat néhány konkrét beruházási téma, például az energiahatékonyság vonatkozásában.

Az energiaügybe és a karbonszegény gazdaságba való beruházások terén várt eredmények pozitívabb előrejelzésekről tanúskodnak a kiválasztott projekteknel:

- a megújuló energiaforrások tekintetében a 2017 végéig kiválasztott projektek célja 6 300 megawatt kapacitás telepítése (ez a cél 80 %-a), és ebből eddig 590 MW telepítése történt meg;
- projektek kerültek kiválasztásra, hogy az épületek energiahatékonyságának javításával 330 000 háztartás váljon korszerűbbé (a cél 39 %-a); 84 000 felújítása történt meg 2017 végéig;
- a középületek energiamegtakarítására vonatkozó cél tekintetében a kiválasztott projektek a tervek szerint több mint 3 terawatt/óra energia megtakarítását tervezik (a cél 59 %-a).

Az EMVA keretében nyújtott támogatás beruházási intézkedéseket, földgazdálkodási intézkedéseket, valamint tudástranszfert és tanácsadást tartalmaz. 2017 végéig a szénmegkötésre, valamint a mezőgazdasági és erdészeti megőrzésre irányuló fellépések 75 %-a fejeződött be, ami a kapcsolódó cél 73 %-os teljesítésének felel meg. A megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos projektek 16,6 %-a került jóváhagyásra.

- *A lengyelországi Alsó-Sziléziában sor került a földgázszállító rendszer modernizációjára, amely során két új gázvezeték épült összesen 59 km hosszan, valamint egy kompresszorállomás. A beruházás által érintett területen mintegy 3 millió ember él, akik számára így már biztosított a biztonságos, fenntartható, versenyképes és megfizethető energiaellátás. A csővezetésekre és a kompresszorállomásra fordított beruházás összege meghaladja a 20 millió EUR nagyságú összeget, amelyből több mint 9 millió EUR összegű támogatást az ERFA biztosított.*
- *Az EMVA által nyújtott támogatással egy vállon (belga) tejgazdaság 33 kW-os biogázegységet telepített, amely megújuló energiát állít elő a trágyából. A fő eredmény a zöld energia használata a mezőgazdasági*

⁹ A Bizottság 215/2014/EU végrehajtási rendelete (2014. március 7.) (HL L 69., 2014.3.8., 65. o.).

üzem energiafelhasználásának fedezésére, főként a fejes során, amely teljesen automatizált és rendkívül energiaigényes folyamat. A beruházás összköltsége 222 000 EUR volt, amiből 16 000 EUR nagyságú összeget az EMVA biztosított.

3.2.2. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és kockázatmegelőzés

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és kockázatmegelőzés terén összesen 24 milliárd EUR nagyságrendű beruházással járó projektek kerültek kiválasztásra (a tervezett összeg 58 %-a), körülbelül 14 milliárd EUR kiadással (33 %).

Különösen két közös ERFA-mutató igyekszik mérni a haladást az éghajlati kockázatok alkalmazkodási intézkedések révén történő csökkentését célzó beruházások terén. A 2017 végéig kiválasztott projekteknek köszönhetően

- 17,5 millióan részesülnek árvízvédelmi intézkedések előnyiben;
- 19 millióan az erdőkkel kapcsolatos tűzvédelmi intézkedésekben.

Mindkét adat felülmúlja a célkitűzéseket¹⁰, ami egyértelmű haladás az éghajlatváltozással kapcsolatos kockázatok kezelése terén.

A vidéki térségekben az EMVA támogatja a biológiai sokféleség megőrzését és fokozását, a víz- és talajgazdálkodás javítását, és a mezőgazdasági termelésből származó üvegházhatásúgáz- és ammóniakibocsátás csökkentését. Az egyes vidékfejlesztési programok minimum 30 %-a olyan fellépésekre van előirányozva, amelyek hasznosak a környezet, az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás szempontjából. A tagállamok által az ilyen témájú projektekre elkülönített tényleges összegek messze felülmúlják ezt a minimumösszeget, és uniós átlagban az összegek 57,6 %-a kerül elkülönítésre a környezettel és az éghajlatváltozással kapcsolatos intézkedések céljára.

- A tengerekkel és a légkörrel foglalkozó portugál intézet (IPMA) kifejlesztett és telepített egy új meteorológiai radart Madeira autonóm régióban. Ez a radar lehetővé fogja tenni a meteorológiai megfigyeléseket, valamint a jelenlegi meteorológiai modellek fejlesztését és optimalizálását, ami hozzá fog járulni egy olyan megbízható adatokat tartalmazó technikai és tudományos platform létrehozásához, amely nélkülözhetetlen az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz. A teljes beruházás 3,4 millió EUR-t tesz ki, és ebből a Kohéziós Alap hozzájárulása 3,1 millió EUR.
- Szlovákiában az EMVA támogatásával létrejön egy víztározó, amely segíteni fog megbirkózni az olyan egyre gyakoribbá váló szélsőséges időjárási eseményekkel, mint az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó heves esőzések, illetve erdőtüzek. A kisebb vízfolyások szabályozása hozzájárul a biológiai sokféleséghez, a szénmegkötéshez és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz. A víztározó hozzájárul a fenntartható erdőgazdálkodáshoz, mert megakadályozza a talajeróziót, és megtartja a vizet az erdőkben. A projekt összköltségvetése 530 000 EUR, amihez az EMVA 397 000 EUR nagyságú összeggel járult hozzá.

3.2.3. Környezet és erőforrás-hatékonyság

A környezettel és erőforrás-hatékonysággal kapcsolatos prioritások vonatkozásában 45 milliárd EUR került elkülönítésre a projektek céljaira (a tervezett beruházás 52 %-a), 19 milliárd EUR összegű kiadással (22 %).

A kiválasztás terén korábban jelentkező késedelmeket követően jelenleg 1,8 millió tonna hulladék-újrahasznosítási kapacitás került kiválasztásra támogatás céljából (a cél 34 %-a). Hasonlóképpen jó haladás figyelhető meg az olyan projektek kiválasztásával kapcsolatban,

¹⁰ Folyamatban van az említett mutatók következetes használata tekintetében a célok kitűzésével és a kétszeres elszámolás elkerülésével kapcsolatos problémák megoldása.

amelyek 14,5 millió ember számára javítják a szennyvízkezelést (a cél 85 %-a), illetve 7,3 millió ember számára javítják a vízellátást (a cél 58 %-a).

Az EMVA támogatott olyan projekteket, amelyek 26 millió hektár mezőgazdasági földterületen kívánták javítani a biológiai sokféleséget (a cél 87 %-a). A teljes mezőgazdasági terület összesen 40 %-át érintik az éghajlattal és a környezetvédelemmel kapcsolatos intézkedések, beleértve hátrányos természeti adottságú területeket. Továbbá az előrejelzések szerint az uniós mezőgazdasági területek 18 %-a esetében állnak majd fenn irányítási követelmények a biológiai sokféleség érdekében, illetve a mezőgazdasági területek 15 %-án jobb talajgazdálkodásra, 15 %-án pedig jobb vízgazdálkodásra van szükség. Emellett jelentős haladás történt annak a célkitűzésnek az elérése terén, amely szerint a mezőgazdasági területek 3,3 %-ára kell kiterjeszteni az irányítási szerződéseket, hogy csökkenjen az üvegházhatásúgáz- és ammóniakibocsátás, és a területek közel 2 %-án ez már megvalósult. Hasonlóképpen jó előrehaladás figyelhető meg annak a célkitűzésnek az elérése terén, amely szerint az üvegházhatásúgáz- és ammóniakibocsátás csökkentése érdekében növelni kell a beruházások tárgyát képező állategységek számát, és e cél 33 %-ban megvalósult.

Az ETHA támogatására 2017 végéig kiválasztott projektek nagyjából 24 %-a az erőforrás-hatékonyságot és a környezet védelmét támogatja. Az említett projektek többsége a tengeri biológiai sokféleség védelmére és helyreállítására irányul azzal, hogy jelentősen fokozza a kirakodások fizikai ellenőrzését, és csökkenti a nem szándékos fogások mennyiségét, ezáltal támogatva a közös halászati politika végrehajtását.

- Bulgária létrehozta a kohéziós politika által támogatott első pénzügyi eszközét a vízügyi és szennyvízügyi ágazat vonatkozásában. A támogatás segítségével 16 regionális vízgazdálkodó tudja majd korszerűsíteni a vízellátó, szennyvíztisztító és vízkezelő létesítményeit. A program várhatóan 230 millió EUR összegű beruházáshoz vezet, hogy minőségi szolgáltatást biztosítson a polgároknak, és ebből az összegből 115 millió EUR a Kohéziós Alapból származik.*
- Svédországban vizes élőhelyek kerültek kialakításra a mezőgazdasági területeken, hogy csökkenjen a víztestekbe jutó tápanyagok aránya. A projekt segíteni fog növelni a biológiai sokféleséget, és a vízáram ellenőrzésével a vizes élőhelyek szükség esetén öntözési célokból víztárolásra használhatók. A teljes költségvetésből (64 000 EUR) az EMVA 26 000 EUR nagyságú összeget biztosított.*

3.2.4. Stratégiai hálózatok

A **stratégiai hálózatokkal** kapcsolatos beruházásokat illetően jelentős TEN-T és más közlekedési beruházások szerepelnek a tervekben az ERFA és a Kohéziós Alap keretében. 2017 végéig összesen 44 milliárd EUR értékű projekt került kiválasztásra (a teljes tervezett összeg 62 %-a), 12 milliárd EUR nagyságú (17 %) kiadással.

A közlekedési mutatók vonatkozásában jelentős haladásról érkezett jelentés a kiválasztott vasúti és közúti projektek tekintetében:

- 2 700 km hosszú vasútvonal rekonstrukciója, beleértve TEN-T vasútvonalakat (a cél 45 %-a); a végrehajtott projektek eddig szerényen, 5 %-ban valósították meg a célt.
- 7 500 km hosszú közút rekonstrukciója (a cél 75 %-a), ebből 690 km hosszú útvonal a TEN-T része (a cél 90 %-a). A TEN-T közúti rekonstrukciója 300 km közútra terjedt ki (a cél 30 %-a).

- Görögországban Tithorea és Domokos között, az Athén–Thesszaloniki vasúti tengely mentén 106 km hosszan készült el kétvágányú, villamosított, nagysebességű vasúti közlekedésre alkalmas vasútvonal. Ennek eredményeképpen az utasok 3,5 óra alatt eljuthatnak Athénből Thesszalonikiba, ami versenyképessé*

3.3. Foglalkoztatás, társadalmi befogadás és oktatás

Ezen a téren a támogatás tervezett összege meghaladja a 172 milliárd EUR-t, amelynek forrása főként az ESZA, de az ERFA, az EMVA és az ETHA is részt vesz a beruházásokban. 2017 végén a becslések szerint 85 milliárd EUR értékben került sor projektek kiválasztására, és ez az elkülönített teljes tervezett összeg közel 50 %-át teszi ki. A teljes kiadás megközelítette a 23 milliárd EUR nagyságú összeget, ami a teljes tervezett kiadás 13 %-a.

Az ESZA és az IFK programjai összesítve az alábbi eredményeket érték el eddig:

- 15,3 millió résztvevő, köztük 7,9 millió munkanélküli és 4,9 millió inaktív személy támogatása;
- 2,8 millió tartósan munkanélküli személy támogatása;
- valamennyi résztvevő közül 1,4 millió volt foglalkoztatásban, 1,9 millió szerzett végzettséget, és 870 000 résztvevő vett részt oktatásban vagy képzésben az ESZA vagy az IFK támogatásának köszönhetően.

Az említett résztvevők 46 %-a volt alacsony képzettségű, 16 %-a pedig migráns, külföldi háttérű résztvevő vagy kisebbség volt (beleértve a marginalizálódott közösségeket, például a romákat).

Az ESZA és az IFK által támogatott résztvevők számának 2016 vége óta történt megduplázódása jelzi, hogy hirtelen felgyorsult a projektek gyakorlati végrehajtása.

3.3.1. Foglalkoztatás

A becslések szerint 2017 végéig 30 milliárd EUR nagyságú összeg került elkülönítésre a fenntartható és minőségi foglalkoztatási projektek céljára, elsősorban az ESZA és az IFK pénzeszközeiből, és ez a tervezett 60 milliárd EUR 51 %-a. 2017 végére a foglalkoztatási célkitűzés vonatkozásában:

- 7,4 millió résztvevő részesült támogatásban;
- 722 000 személy szerzett képesítést;
- 1,1 millió résztvevő volt foglalkoztatásban, beleértve az önfoglalkoztatást.

Az ezen a területen végrehajtott beruházások jól teljesítenek, kivéve a munkaerőpiaci intézmények modernizálásával kapcsolatos beruházásokat, mert ezek esetében a kiválasztási arány 2017 végéig továbbra sem érte el a 20 %-ot.

2017 végére az EMVA által nyújtott támogatáshoz kapcsolódóan a kiadások meghaladták a 246 millió EUR nagyságú összeget a mezőgazdasági és vidéki foglalkoztatás, a társadalmi befogadás, valamint a mezőgazdaság és az erdészet terén az élethosszig tartó tanulás és a szakképzés előmozdítása terén.

Az ETHA támogatására 2017 végéig kiválasztott projektek nagyjából 11 %-a előmozdítja a fenntartható és minőségi foglalkoztatást, illetve támogatja a munkavállalói mobilitást. Az említett projektek többsége a humán tőke, a szociális párbeszéd és a hálózatépítés előmozdítását célozza meg.

- *Luxemburgban a Fit4Entrepreneurship nevű, az ESZA által támogatott projekt 200 olyan álláskeresőt céloz meg, akik készek saját vállalkozást indítani. A Kereskedelmi Kamara, az állami foglalkoztatási szolgálat és a Chambre des Métiers által irányított projekt része a vállalkozói készségek felmérése, egy képzési program, vállalkozók általi egyéni támogatás, valamint a vállalkozás elindítását követő támogatás.*
- *A hagyományos extenzív juh- és szarvasmarha-legeltetés fenntartása érdekében a spanyolországi Andalúzia kormánya kísérleti képzési programot dolgozott ki a legeltető állattenyésztéssel kapcsolatban. A projekt 100 olyan személy számára biztosított képzést, aki hivatásszerűen szeretne legeltető állattenyésztéssel foglalkozni. A képzést követően a résztvevők 60 %-a kezdett el hivatásszerűen foglalkozni állattenyésztéssel. Az EMVA 34 000 EUR nagyságú összeggel járult hozzá a projekt 38 000 EUR nagyságú összköltségéhez.*

2. háttérmagyarázat: Ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés (IFK)

Az IFK továbbra is fontos finanszírozási támogatást nyújtott a fiataloknak a jogosult tagállamokban. 2017 végére a becslések szerint 7 milliárd EUR nagyságú összeg került elkülönítésre 162 000 projekt céljára, ami a tervezett 10,3 milliárd EUR 67 %-a. A kedvezményezettek által bejelentett kiadások elérték az IFK keretében elkülönített teljes összeg 31 %-át (3,2 milliárd EUR), ami megbízható gyakorlati végrehajtásra utal. Az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés ebben az időszakban 2,4 millió fiatalot támogatott. 1,5 millió résztvevő sikeresen vett részt az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés valamely fellépésében, illetve 776 000 résztvevő oktatásban/képzésben vett részt, végzettséget szerzett vagy foglalkoztatásban volt, beleértve az önfoglalkoztatást.

2017-ben a többéves pénzügyi keret felülvizsgálata keretében az uniós társjogalkotók megállapodtak az IFK forrásainak bővítésében a programozási időszak (2017–2020) fennmaradó részének vonatkozásában. Az IFK-specifikus allokáció 1,2 milliárd EUR nagyságú összeggel nőtt 4 év alatt 11 olyan tagállam vonatkozásában, amelyek továbbra is megfelelnek a támogatási követelményeknek. Ebből következően a tagállamok 2017 végére módosították az operatív programjaikat és a partnerségi megállapodásaikat, hogy tükrözzék ezt a növekedést és az ennek megfelelő ESZA-támogatást.

A 2018. évi költségvetési eljárás összefüggésében a társjogalkotók 2018 novemberében megállapodtak, hogy az új IFK-forrásokat még jobban az időszak elejére összpontosítják: a 2018. évi költségvetési előirányzatokat növelik, a 2020. éviakat csökkentik, és így a 2018. évi teljes összeget 116 millió EUR nagyságú összegről 350 millió EUR nagyságú összegre növelik. A 11 érintett tagállam az időszak elejére ütemezés miatt ismét módosítani fogja a programozási dokumentumait.

- Görögországban a 18–24 év közötti munkanélküliek készségeinek fejlesztésére és a foglalkoztathatóságuk növelésére irányuló ágazati képzési programok a vállalkozói szövetségekkel együttműködésben valósulnak meg. A programok 15 000 képzési helyet biztosítva azokat az ágazatokat célozzák meg, ahol jelentős a növekedési potenciál, így például az infokommunikációs technológiákat, a külkereskedelmet, a kiskereskedelmet és a logisztikát. A programok 120 elméleti órából, 260 óra gyakorlati képzésből és 5 egyéni tanácsadási alkalomból állnak, és képesítéssel zárulnak. A vállalkozói szövetségek feladata az elméleti képzést biztosító szolgáltatók kiválasztása és a gyakornoki lehetőségek azonosítása a vállalatoknál.

3.3.2. Társadalmi befogadás

2017 végére a becslések szerint 30 milliárd EUR került elkülönítésre a társadalmi befogadással foglalkozó projektek céljára, ami a tervezett, elsősorban az ESZA-programok által biztosított, illetve az egészségügyi és szociális infrastruktúrák esetében ERFA-támogatást is tartalmazó 63,7 milliárd EUR 46 %-ának felel meg. E célkitűzés keretében:

- 3,3 millió résztvevő részesült támogatásban;
- 220 000 résztvevő volt foglalkoztatásban, beleértve az önfoglalkoztatást;
- 152 000 személy szerzett képesítést;
- 164 000 inaktív résztvevő vett részt álláskeresésben;
- jelenleg várhatóan 42,5 millió polgár számára lesz előnyös az ERFA forrásaiból az egészségügyi rendszerek modernizálására elkülönített támogatás.

2017-ben felgyorsultak a marginalizálódott, például roma közösségek társadalmi-gazdasági integrációjára irányuló beruházások. Ugyanakkor a szociális vállalkozói készség és a közösségvezérelt helyi fejlesztés terén továbbra sem megfelelő a beruházások mértéke.

A vidéki térségekben az EMVA támogatja a helyi fejlesztési stratégiákat, előmozdítva a társadalmi befogadást, csökkentve a szegénységet, és elősegítve a gazdasági fejlődést a LEADER-megközelítés keretében. A vidéki térségekben élő emberek eddig 58 %-át (a cél

körülbelül 111 %-a) érintette a helyi akciócsoporthoz által végrehajtott és az elérhető állami források 18 %-ában részesülő több mint 3 400 helyi fejlesztési stratégia.

- A „Második esély iskola” elnevezésű ESZA-projekt a spanyolországi Gijónban olyan gyakorlati és személyre szabott képzéseket kínál veszélyeztetett fiataloknak (alacsony képzettségűek, korai iskolaelhagyók, társadalmi-családi támogatást nélkülözők, egészségügyi problémákkal küzdők stb.), amelyek a reintegrálódásban/további oktatásban vagy a munkahelykeresésben hasznos készségekre és képességekre összpontosítanak. 2009 és 2017 között 1400 személy vett részt ilyen képzésben.
- Luxemburgban a „Világváros” elnevezésű projekt támogatta a Miselerlandban élő 7–12 év közötti gyermekek nyári tevékenységeinek megszervezését. A tematikus hangsúly a kulturális sokszínűségen volt, előmozdítva az „együttélést” elősegítő közös attitűdöket és értékeket. Az említett térségből naponta mintegy 300 gyermek vett részt a projektben, és átlagosan 10 %-uk menekült gyermek volt. Az EMVA – LEADER 223 000 EUR nagyságú összeggel támogatta a projektet.
- A brüsszeli Molenbeekben és Cureghemben két új egészségügyi és szociális szolgáltatóközpont (az ERFA 3,7 millió EUR nagyságú támogatásával) kínál integrált szociális, mentális egészségügyi és elsődleges egészségügyi szolgáltatásokat a helyi lakosságnak. Különös figyelmet kap a szolgáltatások elérhetősége a veszélyeztetett csoportok, többek között a migránsok számára. Egy csapat jelenleg egy mobil bevonási programon dolgozik a Medibusszal.

3.3.3. Oktatás

2017 végére a becslések szerint 25 milliárd EUR került elkülönítésre az oktatással és szakképzéssel foglalkozó projektek céljára, ami a tervezett, elsősorban az ESZA-programok által biztosított, illetve az oktatási infrastruktúrák esetében ERFA-támogatást is tartalmazó 49 milliárd EUR 52 %-ának felel meg. A kiadás megközelítette a 6 milliárd EUR nagyságú összeget (ami a teljes tervezett kiadás 13 %-a). E célkitűzés keretében:

- 4,5 millió résztvevő részesült támogatásban;
- 1 millió személy szerzett képesítést;
- 583 000 résztvevő részesült oktatásban vagy képzésben;
- 1,8 millió tanuló (a cél 26 %-a) számára lesznek előnyösek az iskolai infrastruktúrába történő beruházásokat biztosító ERFA-projektek.

Ezen a téren a beruházások jó ütemben haladnak, és a projektek kiválasztási aránya eléri az 52 %-ot. A projektek kiválasztási és végrehajtási arányát tekintve is a szakoktatási és -képzési tevékenységek végrehajtása a legelőrehaladottabb.

- Lettországon az egyik ESZA által támogatott projekt növelni kívánja a szakoktatásban és -képzésben részt vevő képesített tanulók számát a munkaalapú tanulásban való részvétellel és a vállalkozásoknál megvalósuló gyakorlatokkal (vagy gyakornoksággal). 2018 májusára 1 400 vállalkozás, 34 szakképzési létesítmény és 2 900, szakoktatásban és -képzésben részt vevő hallgató vett részt a projektben, és közülük 640 személy munkaalapú tanulásban vett részt, 2 275 személy pedig gyakornoki programban.
- A finnországi Åland-szigeteken az „Isten hozott –Välkommen in!” elnevezésű, az ESZA által támogatott projekt fejleszteni kívánja az e-kereskedelmi képességet és tudást a szolgáltatási ágazatban, hogy javuljon az ügyfélszolgálat minősége, és segítsenek a vállalkozásoknak a globális kiskereskedelmi verseny által jelentett kihívások leküzdésében. 100 vállalkozás képviseletében összesen 472 személy vett részt a projektben, amely több mint 8000 óra képzést biztosított. 2017-ben a részt vevő vállalkozások értékesítése 75 %-kal meghaladta a 2015. évi értékesítést.
- Bajorországban (Németország) az ERFA támogatásával egy irodaépület oktatási központtá alakult át, és további 250 helyet kínál 1 100 m²-en a szemináriumok számára. A modernizált képzési központ fontos szerepet fog játszani a jövő képzett munkavállalóinak képesítéssel záruló képzésében.

3.4. Az intézményi kapacitás bővítése és hatékony közigazgatás

2017 végére a becslések szerint 3 milliárd EUR került elkülönítésre az intézményi kapacitás bővítésével és a reformokkal foglalkozó projektek céljára, ami a tervezett (elsősorban az ESZA-programok által biztosított, illetve Észtországban, Olaszországban, Romániában és az Interreg-programokban ERFA-támogatást is tartalmazó) 6,4 milliárd EUR 48 %-ának felel meg. A kiadás elérte a 370 millió EUR nagyságú összeget (ami a teljes tervezett kiadás 6 %-a). E célkitűzés keretében:

- 117 000 résztvevőt támogatott az ESZA;
- 734 olyan projekt részesült ESZA-támogatásból, amely a közigazgatást vagy a közszolgáltatásokat célozta meg nemzeti, regionális vagy helyi szinten.

A támogatott projektek harmada összpontosít a digitalizálásra. További kulcsfontosságú téma a szolgáltatásnyújtás, az általános képzés, a közszolgálati rendszer, az emberierőforrás-menedzsment, valamint a kormányzat szervezése és irányítása. A tagállamokban a közigazgatás céljából nyújtott támogatás felhasználására elsősorban nemzeti szinten kerül sor, és a támogatás csak kis részben jut el regionális és helyi szintre.

Az oktatással, az élethosszig tartó tanulással, a képzéssel, valamint a foglalkoztatási és szociális szakpolitikákkal foglalkozó érdekelt felek kapacitásépítésére irányuló projekt végrehajtása elmarad a várakozásoktól (a bejelentett kiadás 1 %-a). A késedelem okai tagállamonként eltérnek, és idetartoznak a végrehajtást érintő jogi változások, illetve a beavatkozás innovatív és összetett jellemzőivel kapcsolatos nehézségek.

- *Bulgáriában egy, a Nemzeti Igazságszolgáltatási Intézet által végrehajtott ESZA-projekt támogatja a bírói kar fokozott hatékonyságára irányuló minőségi szakképzést. 2017-ben a bíróságokról és a nyomozati hatóságoktól összesen 5 600 bíró és hivatalnok végezte el az intézet képzéseit. A projektek újdonságai közé tartoznak a regionális és e-oktatási képzések kidolgozása, a konkrét regionális igényekre szabott tematikus képzések, valamint az intézményközi együttműködés és a „tudáspartnerségek”.*
- *Litvániában egy ESZA-projekt fokozni kívánja a közbeszerzések hatékonyságát a korrupciós lehetőségek csökkentésével. A tervezett intézkedés növelni fogja a Közbeszerzési Iroda és egyéb szerződő felek munkatársainak tudatosságát, és javítani fogja a képességeiket, valamint közbeszerzési módszertannal foglalkozó támogató dokumentumok (iránymutatások stb.) kidolgozására fog sor kerülni. Sor fog kerülni a szerződő felek képviselőinek képzéseire és konferenciákra különböző litván intézményekben.*

3.5. A pénzügyi eszközök végrehajtása terén elért haladás

A 2018. évi éves jelentések tartalmazták a pénzügyi eszközökről szóló, 2017. végéig tartó időszakot felölelő részletes jelentést 24 tagállam esetében. Az előrehaladás általában véve megfelelő, 13,5 milliárd EUR került lekötésre a támogatási megállapodásokban, és ez az összeg az indikatív allokációk 65 %-a, elsősorban ERFA-forrásból. A leköötött összegeken belül 1,5 milliárd EUR (11 %) már kifizetésre került különböző kedvezményezetteknek, és e tekintetben jelentős eltérések vannak a tagállamok kötött. Részletesebb ismertetés található a Bizottság által közzétett adatok összefoglalóban.

3.6. Terület- és városfejlesztés

2014–2020 között körülbelül 32 milliárd EUR nagyságú összeg került elkülönítésre az integrált területfejlesztés és a fenntartható városfejlesztés céljára. E stratégiák végrehajtása kezdetben lassú volt, de már kezd felgyorsulni. A kohéziós politikai támogatások keretében körülbelül 10,7 milliárd EUR nagyságú összeg került elkülönítésre a projektek céljára, ami a

tervezett allokáció 33 %-a. A projektkiválasztás már viszonylag jól halad, de a kiadások elmaradást mutatnak, és 2017 végére csak mintegy 1 milliárd EUR összegű kiadásra került sor (a teljes tervezett összeg 3,2 %-a).

A kiválasztott integrált fejlesztési stratégiák, amelyek főként a társadalmi integráció szempontjából előnyösek, a jelentések szerint 39 millió polgárt érintenek (a cél 87 %-a). A fizikai munka tekintetében az épületek és lakóegységek felújítására irányuló kiválasztott projektek a tervezett cél 50 %-át fogják teljesíteni, és az előrejelzések szerint 1,1 millió m², illetve 10 500 lakóegység felújítására fog sor kerülni. Jelenleg több mint 21 millió m² városi nyílt tér felújítása zajlik (a cél 73 %-a) a városi területeken az életminőség és a biztonság javítása érdekében.

3.7. Interreg

Az ERFA által finanszírozott, a területi együttműködési célt követő Interreg-programok esetében 2017 végére a kiválasztott projektek értéke 7,1 milliárd EUR volt (a teljes tervezett összeg 57 %-a), de a gyakorlati kiadások továbbra is alacsonyak (a teljes tervezett összeg 5 %-a).

Az Interreg keretében a fizikai haladással kapcsolatos adatok szerepelnek a fenti kulcsfontosságú beruházási témák esetében összesített és a nyílt adatplatformon elérhető mutatók között¹¹.

4. A PROGRAMOK ÉRTÉKELÉSE TERÉN ELÉRT HALADÁS

A 2014–2020 közötti programozási időszakra vonatkozó jogszabályok kihangsúlyozzák, hogy értékelni kell az esb-alapok által finanszírozott programok hozzájárulását a növekedéshez, a fenntartható fejlődéshez és a munkahelyteremtéshez. A programok meghatározzák a konkrét célkitűzéseket, és megfogalmazzák az adott területeken várt változásokat. Az értékelések alapvető szerepet játszanak annak meghatározásában, hogy sor került-e ezekre a változásokra, illetve hogyan járultak ehhez hozzá a programok.

Az ezt a jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum összefoglalja a 2016 óta elvégzett értékeléseket. Kis számú értékelés esetében megállapításra került, hogy főként a végrehajtás folyamatára és a célok megvalósítása terén elért haladásra összpontosított. Ezek az értékelések a korábbiakhoz képest általában az értékelések egyértelműbb megtervezéséről, valamint az adatok megfelelőbb elérhetőségéről és felhasználásáról tanúskodnak.

A 2014–2020 közötti időszak vonatkozásában a lezárult projektek korlátozott száma miatt továbbra is nagyon korai még értékelni a programok eredményeit és hatásait. A hatásvizsgálatok, amelyekre jellegüknél fogva később kerül sor a programozási ciklusban, valószínűleg később fognak kezdődni ott, ahol bizonyos tagállamokban vagy tematikus célkitűzések vonatkozásában a vártnál lassabban halad a végrehajtás.

Másrészről a 2017–2018 folyamán végzett nemzeti értékelések nagy része a 2007–2013 közötti programokra összpontosított, és ezek főként hatásvizsgálatok. A hatásvizsgálatok eredményei mindkét programozási időszak vonatkozásában összességében csak korlátozott számú értékelés esetében tekinthetők megbízhatónak, ami rámutat arra, hogy javítani kell az elkészült munkák minőségét.

¹¹ <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/TC>

A Bizottsághoz 2018 júniusáig beérkezett felülvizsgált nemzeti értékelési tervek naprakész elemzése arról tanúskodik, hogy továbbra is vannak hiányosságok a szükséges készségek, az alkalmazandó módszerek és a szükséges adatok terén.

Az értékelési terveknek megfelelően 2018–2019 között várhatóan jelentősen nőni fog az elvégzett értékelések száma. Ezek főként a végrehajtásra és a folyamatra irányuló értékelések lesznek. A hatásvizsgálatok közel felére a tervek szerint csak 2020 után fog sor kerülni, amikor várhatóan megjelennek a programok eredményei.

Az ezt a jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum emellett ismerteti a Bizottság különböző munkafolyamatait, amelyek támogatják a tagállamok munkáját (hálózatépítés, iránymutatás, információs szolgálatok, stb.) és a Bizottság értékelő munkáját.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

Az esb-alapok általi finanszírozási programok az Európai Unió fő beruházási eszközei, és valamennyi uniós régió számára előnyösek. A pénzügyi végrehajtás, valamint a közös kimeneti és eredménymutatók alapján jelenleg rendelkezésre álló bizonyítékok átfogóbb képet nyújtanak a végrehajtás folyamatáról, mint a korábbi időszakokban.

2017 folyamán az esb-alapok által társfinanszírozott programok végrehajtása összességében jelentősen felgyorsult. A projektek kiválasztási aránya 2016 végéhez képest közel megkétszereződött, és meghaladta a teljes támogatás 52 %-át. A projektek kiadásai is kezdtek nőni, csakúgy, mint a programok fontos szociális és gazdasági előnyökhöz kapcsolódó kimeneti és eredménymutatóinak értékei. A gyorsulás 2018-ban folytatódott, és a kohéziós politika által nyújtott támogatás esetében a kiválasztási arány 2018. szeptember 30-ig elérte a 67 %-ot.

A végrehajtásnak az éves programjelentésekben ismertetett állapota régióként, tagállamonként és beruházási témánként eltér. A múltbeli tapasztalatok alapján a Bizottság arra számít, hogy 2019-ben tovább nő a beruházási kiadások végrehajtási aránya, valamint tovább javulnak a teljesítések és az eredmények. A 2019-ben elvégzendő teljesítményértékelés tovább fogja ösztönözni az esb-alapok jobb elköltését a programok célkitűzéseinek elérését illetően.

Az esb-alapokhoz kapcsolódó végrehajtás előrehaladásával végül olyan anyag áll majd rendelkezésre, amelyen elvégezhetők a hatásvizsgálatok. A tagállamok által elvégzett értékelések jelentős része esetében azonban továbbra is időbe fog telni az értékelés megkezdése, lezárása és az eredmények rendelkezésre állása.

A jövőbe tekintve, fontos pénzügyi célkitűzések vonatkoznak 2018 végére (n+3 szabály). Fennáll a kockázat, hogy egyes programok elvesztik az uniós támogatást.

A következő évi jelentéstételi ciklus részeként 2019 júniusáig átfogó programjelentéseket, majd 2019 augusztusának végéig nemzeti eredményjelentéseket kell benyújtani. Ezek a jelentések teljes mennyiségi és minőségi áttekintést fognak nyújtani a beruházási célkitűzések végrehajtásáról. Számos fontos kérdésre ki fognak térni. A tagállamok jelentést fognak készíteni a teljesítménykeretben előirányzott pénzügyi és fizikai részcélokról, és ez alapján fog sor kerülni az eredményességi tartalék odaítélésére 2019-ben. A Bizottság a jelentéseket stratégiai jelentésben foglalja össze 2019 végéig.